

VU Research Portal

Non-formeel taalaanbod in de gemeente Amsterdam

Achbab, Samir

published in
Sociaal Bestek
2017

document version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Achbab, S. (2017). Non-formeel taalaanbod in de gemeente Amsterdam. *Sociaal Bestek*, 79(6), 44-45.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s41196-017-0544-7>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

In 2017 heeft er in opdracht van de gemeente Amsterdam en Stichting Lezen & Schrijven een onderzoek plaatsgevonden naar het non-formeel taalaanbod in de stad. Uit het onderzoek komt naar voren dat de organisatie en werkwijze tussen organisaties en stadsdelen sterk verschillen en dat de governance van de volwasseneneducatie versterkt kan worden.

DOOR Samir Achbab

Onderzoek

Non-formeel taalaanbod in de gemeente Amsterdam

De volwasseneneducatie heeft als belangrijke maatschappelijke functie om de vaardigheden voor werk, opleiding, opvoeding of maatschappelijke participatie te vergroten. De volwasseneneducatie is georganiseerd via de Wet educatie en beroeps- onderwijs (WEB). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en krijgen op grond van de WEB budget om cursussen voor taal en rekenen in te kopen. Dit gaat om formele cursussen die worden aangeboden op een roc of door private taalaanbieders die opleiden tot een diploma. Om Amsterdammers te ondersteunen bij het verbeteren van de Nederlandse taal voorziet de gemeente Amsterdam in een aanbod volwasseneneducatie.¹ Daarnaast geven bibliotheken, welzijnsorganisaties en vrijwilligersorganisaties in de stadsdelen invulling aan een flankerend taalaanbod, ook wel non-formeel taalaanbod genoemd. Non-formeel onderwijs wordt buiten de school gegeven, leidt niet op tot een diploma en wordt vooral verzorgd door vrijwilligers. Het non-formeel aanbod in de wijken wordt steeds belangrijker en maakt naast het stedelijk aanbod onderdeel uit van de basisinfrastructuur volwasseneneducatie. Dit non-formele taalaanbod is echter niet altijd overzichtelijk, vanwege de veranderlijkheid en grilligheid van het taalaanbod en het sociaal domein.²

Doel

Het doel van het onderzoek was om het non-formeel taalaanbod per stadsdeel in kaart te brengen en richtte zich op de netwerken waarin de non-formele taalaanbieders participeren, het taalaanbod, de organisatie, werkwijze en het bereik van de non-formele taalaanbieders. In totaal hebben er veertig verschillende non-formele taalaanbieders uit zeven verschillende stadsdelen meegedaan aan het onderzoek.

Netwerk

In elk stadsdeel is een netwerk aanwezig, maar de organisatiegraad van het netwerk verschilt per stadsdeel. In stadsdeel West is er bijvoorbeeld sprake van een hecht netwerk: er is de ABC Alliantie die onder andere de netwerkbijeenkomsten organiseert, de Denktank en de VrouwenAcademie waarbij achttien vrouwenorganisaties zijn aangesloten. Daarnaast is er ook een Taalinformatiepunt (TIP) dat een spilfunctie heeft binnen het stadsdeel op het gebied van doorverwijzing. In stadsdeel Zuid is het netwerk losser georganiseerd en de stadsdeelorganisatie speelt een rol in het organiseren van netwerkbijeenkomsten.

De verschillen tussen de stadsdelen hebben met verschillende factoren te maken zoals de hoeveelheid taalaanbieders in het stadsdeel, de sociale problematiek, de verschillende doelgroepen en

de historische ontwikkeling van het welzijnswerk die per stadsdeel verschilt. Het valt verder op dat meerdere netwerken in de stadsdelen zijn georganiseerd rondom een partnerschap of alliantie van maatschappelijke organisaties, zoals de ABC Alliantie in stadsdeel West en Post Oost in stadsdeel Oost. Hierdoor vervult een dergelijk partnerschap of alliantie een spilfunctie in het netwerk. Dit is echter niet in elk stadsdeel het geval.

Aanbod

De meeste non-formele taalaanbieders richten zich op conversatielessen of taalactiviteiten gericht op ontmoeting, toename van sociale inclusie, emancipatie en het vergroten van zelfredzaamheid. Sommige non-formele taalaanbieders bieden ook alfabetiseringslessen aan bijvoorbeeld statushouders. Niet elke non-formele taalaanbieder heeft daarvoor echter de expertise in huis. Verder is er bijna in elk stadsdeel één organisatie die zich sterk richt op E-learning, maar de meeste non-formele taalaanbieders bieden er mondjesmaat aandacht aan.

Organisatie & werkwijze

De organisatie en werkwijze verschilt sterk per non-formele taalaanbieder. Bijvoorbeeld op het gebied van het houden van intakegespreken, het gebruik van toetsing, samenstellen van

Het aanbod verschilt sterk per non-formele taalaanbieder, maar veel non-formele taalaanbieders richten zich sterk op vrouwengroepen en zeer beperkt op mannen.

groepen en het wel of niet hanteren van een eigen bijdrage.

De verschillen hebben allereerst te maken met hoe de non-formele taalaanbieders georganiseerd zijn. Er zijn bijvoorbeeld welzijnsinstellingen die meerdere betaalde beroepskrachten in dienst hebben en een non-formeel taalaanbod verzorgd door vrijwilligers. Daarnaast zijn er ook vrijwilligersinitiatieven die volledig draaien op vrijwilligers. Het aantal taalvrijwilligers dat ingezet kan worden verschilt ook sterk per organisatie. Sommige non-formele taalaanbieders beschikken over een pool van tientallen vrijwilligers die flexibel kunnen worden ingezet, terwijl andere non-formele taalaanbieders intensief werken met een aantal vrijwilligers. Verder worden er veel verschillende doelgroepen bediend, waardoor een uniforme aanpak niet van toepassing is. Tot slot heersen er ook verschillende gedachten en beelden over de didactische inrichting van het non-formeel onderwijs. Die verschillende opvattingen zijn grofweg te onderscheiden in een stroming die de lessen laagdrempelig en vrijblijvend wil houden en een stroming die de lessen zo professioneel mogelijk wil inrichten.

De non-formele taalaanbieders maken voor hun lessen voornamelijk gebruik van een combinatie van taalvrijwilligers met en zonder een professionele docentenachtergrond. Het is opvallend dat nog niet alle non-formele taalaanbieders gebruik maken van of op de

hoogte zijn van de ondersteuningsmogelijkheden in de stad. Kennelijk worden nog niet alle maatschappelijke organisaties met taalactiviteiten bereikt. Hierdoor wordt er soms onnodig gewerkt met oud of beperkt lesmateriaal.

Bereik

De voornaamste doelgroep van het non-formeel taalaanbod zijn anderstaligen die niet of weinig Nederlands spreken en laag- of hoogopgeleid zijn. Een aantal non-formele taalaanbieders biedt ook taallessen aan analfabeten en inburgeraars.

Veel non-formele taalaanbieders richten zich sterk op vrouwengroepen en zeer beperkt op mannen. Laaggeletterden met Nederlands als eerste taal worden niet of nauwelijks bereikt door de non-formele taalaanbieders die hebben geparticipeerd in dit onderzoek. De meeste non-formele taalaanbieders werven hun cursisten via via in het eigen netwerk. Dat gaat vaak via mond-tot-mond reclame waarbij de deelnemers een belangrijke rol spelen. Daarnaast spelen organisaties uit het maatschappelijk werk ook een belangrijke rol in de werving van cursisten. Er wordt doorververwezen van en naar participatiecentra of andere vindplaatsen in het sociale domein.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn gericht aan de gemeente Amsterdam en Stichting Lezen & Schrijven, waarbij de gemeente een regiefunctie op zich kan

nemen en de stichting een ondersteunende rol kan vervullen.

Het is allereerst raadzaam om te investeren in de versterking en inrichting van de governance van de volwassen-educatie. De rol van het signaleren en doorverwijzen dient per stadsdeel ergens belegd te worden. Er dient bijvoorbeeld per stadsdeel een organisatie of een samenwerking van meerdere organisaties verantwoordelijk te zijn voor de 'spilfunctie' in het netwerk van non-formele en formele taalaanbieders. Een gemeenschappelijk plan voor samenwerking in het netwerk kan ook via het gemeentelijk subsidiebeleid geprikkeld worden.

Zorg ervoor dat alle non-formele taalaanbieders gebruik maken van de bestaande ondersteuningsmogelijkheden in de gemeente Amsterdam, zodat er niet onnodig gewerkt wordt met ongetrainde vrijwilligers of met verouderde of beperkte lesmaterialen.

Breid het E-learning aanbod uit. De samenleving is steeds meer aan het digitaliseren en overheidsinstanties gaan mee in die ontwikkeling. Door meer in te zetten op algemene digitale vaardigheidstrainingen (in plaats van specifiek op taal) kunnen ook laaggeletterden met Nederlands als eerste taal beter worden bereikt.

Zet alfabetisering prominenter op de taalagenda. Er heerst het idee dat alfabetisering een andere tak van sport is en aangeboden dient te worden door professionele alfabetiseringsdeskundigen. Stichting Lezen & Schrijven, die een sterke focus heeft op vrijwilligers, richt zich bijvoorbeeld op laaggeletterdheid en niet op alfabetisering. Desalniettemin begint alfabetisering steeds belangrijker te worden door de komst van nieuwe groepen zoals statushouders die lessen volgen in het non-formele taalaanbod. ■

Samir Achbab werkt als onderzoeksleider bij het lectoraat Management van Cultuurverandering aan de Hogeschool van Amsterdam, s.achbab.hva.nl

Noten

1. Gemeente Amsterdam (2016). *Taal om te leren. Amsterdams taalbeleid voor volwassenen 2016-2018*. Amsterdam.
2. Achbab, S. & Faddegon, K. (2016). *Netwerkonderzoek Taalaanbieders Amsterdam Nieuw-West*. Hogeschool van Amsterdam.